

Inhoudelijke voorbereiding 5

Schriftgedeelte

Lukas 19:1-10

Thema

In gesprek met ... Zacheüs.

Exegese

Jezus is met Zijn discipelen op weg naar Jeruzalem. In het voorafgaande hoofdstuk (Lukas 18:31-33) heeft Hij Zijn leerlingen verteld dat Hem daar het lijden en de dood wachten. Het zal dus Jezus' laatste gang door Jericho worden. Aan het begin van die gang door Jericho heeft de genezing van Bartimeüs plaatsgevonden. De geschiedenis die daarop volgt, laat een heel andere manier van optreden van de Heere Jezus zien.

Vers 1 Dit vers haakt in op het voorgaande hoofdstuk. Na de geschiedenis met Bartimeüs, is Jezus nu inmiddels in Jericho zelf aangekomen en gaat Zijn gang door de stad.

Vers 2 Lukas introduceert een nieuw persoon: Zacheüs. Hoewel in zijn naam het Hebreeuwse woord voor 'onschuldig' doorklinkt, is zijn levenswandel verre van onbesproken. Hij is, zo zegt Lukas, de 'overste der tollenen'. Tollenen waren een belangrijke schakel in het Romeinse belastingsysteem. De Romeinen hieven in Israël diverse soorten belastingen. Om de belasting op verkoop- en verhuurartikelen te innen, verhuurden de Romeinse stadhouders in Israël het recht om deze belasting te innen aan plaatselijke bewoners, de zogenaamde tollenen. Deze inden vervolgens de belastingen, maar eisten daar een extra bedrag bij om zo voor hun inkomen te zorgen. De hoogte van dat extra bedrag lag echter in handen van de tollenen zelf, waardoor de verleiding groot werd om de belastingbetalende burgers te overvragen. Bovendien moest een rondtrekkende koopman in elk gebied opnieuw belasting betalen over zijn koopwaar. Door hun oneerlijkheid en hun samenwerking met de Romeinen waren deze mensen niet bepaald geliefd bij het Joodse volk. Zacheüs, zo staat in vers 2, was een overste der tollenen. Dit betekende waarschijnlijk dat hij voor een bepaald gebied het recht op het innen van belasting verkregen had, maar voor het innen zelf weer ondergeschikten had. Gegeven het feit dat hij volgens Lukas rijk is, blijkt wel dat dit dubieuze baantje hem geen windeieren heeft gelegd.

Vers 3 Deze Zacheüs heeft gehoord van Jezus, maar kent Hem nog niet. Nu de bekende rabbi door Jericho trekt, wil hij wel eens zien wie deze Jezus is. Twee problemen staan hem daarbij in de weg. Allereerst de grote menigte van mensen. Deze blokkeren voor hem het zicht en vanwege zijn impopulariteit hoeft hij op medewerking van hun kant niet te rekenen. Daarnaast is ook zijn lengte een probleem. Hij is nogal klein, dus over de mensen heen kijken gaat ook niet lukken.

Vers 4 Zacheüs is echter creatief. Hij loopt vast vooruit, zoekt een hoge boom op en klimt erin. De Statenvertaling vertaalt de naam van de boom met 'wilde vijgenboom'. Deze boom doet qua vorm

denken aan een eikenboom met korte stam en wijde, zijwaartse takken. Een ideale klimboom, van waaruit Zacheüs een perfect uitzicht had.

Vers 5 De ontwikkelingen verlopen anders dan Zacheüs had verwacht. Jezus stopt onder de boom, kijkt omhoog en roept Zacheüs bij zijn naam. Jezus maant de tollenaar om uit de boom te komen en daar haast bij te maken. Als reden daarvoor zegt Hij: 'want Ik moet heden in uw huis blijven.' Jezus' optreden onder de boom van Zacheüs is geen toevallige ingeving, zo blijkt uit het woord 'moet'. Er zit een plan achter. Jezus heeft oog voor deze ene man en zoekt hem heel bewust op. In de uitspraak van Jezus zit ook een element van spoed: 'heden', zo zegt Jezus. Zoals ook de berijming van psalm 95 zegt: 'Zo gij Zijn stem dan heden hoort, gelooft Zijn heil- en troostrijk Woord. Verhardt u niet, maar laat u leiden!' Zacheüs moet direct beslissen!

Vers 6 – 7 Zacheüs' reactie laat geen moment op zich wachten. Hij haast zich naar beneden en ontvangt Jezus met blijdschap in zijn huis. Iemand ontvangen in je huis had in het toenmalige Israël een diepe betekenis. Het betekende acceptatie en vriendschap. Door Zacheüs' huis te betreden, laat Jezus zien, dat Hij de gehate tollenaar Zacheüs accepteert en vriendschappelijke omgang met hem wil. Vandaar de vijandige reactie van de toeschouwers. Zacheüs ontvangt Jezus met blijdschap. Juist Lukas legt vaak de nadruk op de vreugde die de komst van de Heiland met zich mee brengt.

Vers 8 Zacheüs belooft de helft van zijn bezit aan de armen te geven. Al meerdere malen heeft Jezus Zijn toehoorders opgeroepen hun bezittingen aan de armen te geven (Lukas 12:33; Lukas 18:22). Uiterekend deze geldgierige tollenaar geeft als eerste gehoor aan deze oproep. Daarnaast belooft Zacheüs ook aan alle mensen die hij teveel geld heeft afgetrosgeld het viervoudige terug te betalen. Zacheüs volstaat niet met de 20 procent waar Numeri 5 vers 7 over spreekt, maar hij betaalt de hoge norm, namelijk 400 procent, die in Exodus 22 vers 1 wordt genoemd.

Vers 9 – 10 Jezus laat de menigte zien hoe de beloften van Zacheüs moeten worden gewaardeerd: 'Heden is dezen huize zaligheid geschied.' Aan Zacheüs' beloften is te zien dat de verbroken relatie tussen God en Zacheüs is hersteld. Zijn belofte (heiligmaking) is het gevolg van Gods onvoorwaardelijke liefde voor hem (rechtvaardigmaking). De opmerking dat Zacheüs een zoon van Abraham is, wil de mensen eraan herinneren dat de belofte van heil in de Messias een belofte voor héél het volk Israël is. In tegenstelling tot de heersende visie onder het volk, wilde Jezus benadrukken dat ook tollenaars en zondaars daar niet buiten vallen. Sterker nog: 'de Zoon des mensen is gekomen' juist 'om te zoeken en zalig te maken wat verloren was.'

Tot slot: de beide ontmoetingen die Jezus in Jericho heeft (Bartimeüs en Zacheüs) laten elk een kant van Jezus' Middelaarswerk zien. In Bartimeüs zien we een man die met zijn lichamelijke nood tot Jezus roept. In Zacheüs zien we een man met geestelijke nood, die uit zichzelf niet roept, maar door Jezus opgezocht moet worden. Echter, in beide gevallen zien we de Heiland bezig in Zijn zorg voor mensen die zonder Hem leven en buiten de samenleving vallen. Hij laat zien: Ik ben gekomen om te zoeken en zalig te maken wat verloren was.

Geloofsleer

HC Zondag 42	Het achtste gebod
HC vraag 117	Het gebed en zondekennis
NGB artikel 22	Rechtvaardigmaking door het geloof
NGB artikel 23	Vergeving van zonden en gehoorzaamheid aan God

Gebedspunten

- Mensen die door de samenleving geminacht worden
- Mensen die eenzaam zijn
- Gebed voor mensen die bewust in zonden leven en de Heere niet willen dienen
- Vragen om eerlijk te zijn in alles wat je doet
- Danken voor Gods grote genade en Zijn oneindige liefde voor zondaren
- Danken dat God ons leven kent

Psalm- en liedlijst

Psalm 6 : 2	Vergeef mij al mijn zonden
Psalm 30 : 1	Ik zal met hart en mond, o Heer'
Psalm 128 : 1,4	U mag men zalig heten Blijft gij op Hem betrouwen
Psalm 130 : 2	Zo Gij in 't recht wilt treden
UAM	'k Stel mijn vertrouwen op de Heer' mijn God
UMK	Zacheüs, kleine tollenaar
ZB	Alzo lief had God de wereld
ZB	Heer', Uw bloed dat reinigt mij

Introductie op de vertelling

Heb je weleens op een uitkijktoren gestaan? Vast wel! Dan kun je heel ver kijken en dan kun je alles zien wat er onder je gebeurt ...

En: heb je weleens verstoppertje gespeeld? Je verstopt je zo goed als je kan. Je denkt: "Mij vinden ze niet". Maar meestal word je toch snel gevonden!

In het Bijbelverhaal van vandaag hoor je over iemand die zich verstopte, omdat hij goed uitzicht wil hebben. Wat wil hij toch zien?